

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

**ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА
НА ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
24 ЛИСТОПАДА 2015 РОКУ**

ХАРКІВ – 2015

трьохтижнева педагогічна практика. На жаль, програма цієї дисципліни охоплює лише деякі аспекти педагогічної підготовки, тому, на нашу думку, її слід налагодити на зразок підготовки вчителів у педагогічних університетах та викладачів у класичних університетах.

Модульний підхід дав змогу змінити систему лекційних занять з курсу «Методика викладання у вищій школі»: розглядати зміст предмета не тільки оглядово, а й за раніше розробленою модульною програмою, яка вивчалася методом «заглиблення в предмет». Це передбачало своєрідну підготовку студентів до лекцій: вони завчасно вивчали схему теоретичного блоку навчального модулю із запитаннями і проблемними завданнями лекції, а потім уже на лекційному занятті з даної теми вони аналізували їх і обговорювали разом з викладачем.

Експериментальний пошук показав, що найбільше активізують подання навчального матеріалу такі різновиди лекцій: лекція із запланованими помилками, лекція удвох, лекція-диспут, проблемна лекція тощо. На таких лекціях здійснювалося активне засвоєння змісту навчання, зростала роль діалогічної взаємодії і спілкування. Студенти відзначали доцільність такої роботи, оскільки під час лекції вони більше зайняті не механічним конспектуванням, а перебували у постійній напрузі думки; мислили разом з викладачем, логічно пов'язуючи вивчений матеріал з новим.

На проблемних лекціях з курсу «Методика викладання у вищій школі» обов'язковим було створення проблемних ситуацій – такого психічного стану протиріччя, неузгодженості у свідомості студента, яке викликало почуття здивування, подиву, нерозуміння, бажання вирішити проблему. Проблемні ситуації породжували і зміцнювали пізнавальну мотивацію студентів.

Проводилися практичні заняття згідно модульної програми, а також обов'язково виділявся час для самостійної роботи студентів. В умовах пропонованих модульного і самоорганізаційного підходів основними видами самостійної роботи була підготовка проекту викладання дисципліни за модульною системою або підготовка і проведення навчального заняття.

Потребує уточнення сутність форм інтенсивної педагогічної підготовки майбутніх магістрів; змісту, методів, технологій такої підготовки; слід розглянути компоненти підготовки викладачів вищої школи в умовах магістратури; виявити закономірності і механізми досліджуваного процесу.

ЛЕОНТЬЄВА І.М.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ НАВЧАННЯ

Актуальність розвитку соціальної відповідальності старшокласників пов'язаний з модернізацією змісту освіти в умовах профілізації, концепцією якої виділено економічний профіль. Реалізація економічного профілю навчання потребує активізації методів, які сприяють підвищенню пізнавального інтересу до економічних знань. Розв'язання даної проблеми вимагає вивчення наукової

педагогічної літератури та педагогічної практики щодо організації економічного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах в Україні на початку ХХІ століття. Саме в цей період учителя активно використовували наукові розробки, створювали експериментальні площадки, впроваджували зарубіжний досвід. Проблеми соціальної відповідальності учнів, формування в них пізнавального інтересу до економічних знань розглядалися як пріоритетні в контексті входження підрастаючого покоління в нові умови ринкової економіки.

Аналіз навчальних програм з економіки досліджуваного періоду показав, що на заняттях старшокласники усвідомлювали основи функціонування ринку праці, капіталу, грошей, цінних паперів; особливості основних ринкових структур. Вперше з учнями розв'язувалися економічні задачі щодо потреб і витрат сім'ї, розрахунку сімейного бюджету. На цих заняттях формується навика використання коштів сімейного бюджету в нових ринкових умовах, що відображає відповідальність за власні вчинки, відповідальність за добробут сім'ї. Виховання активної позиції учнів щодо вирішенні економічних задач відбувалося на основі використання закордонного досвіду викладання економіки. Так, зміст курсу „Прикладна економіка” базувався на програмі „Junior Achievement” (США), був спрямований на формування практичних навичок в управлінні підприємством у рамках системного підприємства. Це сприяло формуванню відповідальності за свої дії в колективі, за прийняття рішень колективу. Спецкурс „Комп'ютер в офісі”, передбачав поглиблення інтегрованих знань з математики, інформатики, менеджменту, економіки з використання мережі Інтернет. Одним із завдань спецкурсу було формування відповідального ставлення учнів до вибору, обґрунтування, розповсюдження достовірної інформації.

Благодійні фонди „Відродження”, „Тасис” та „Евразія” фінансували друкування нових підручників, навчальних посібників, методичних матеріалів для вчителів економіки, ділових ігор, тестів для учнів при впровадженні американських програм „Junior Achievement Inc”, „Новий день”. Центром економічної освіти (м. Харків) проводилися методичні семінари для вчителів, на яких обговорювалися не тільки дидактичні питання викладання економіки, але й виховання таких якостей як відповідальність, активність у прийнятті економічних рішень. Методичні рекомендації щодо проведення бізнес уроків, економічних форумів, розв'язання економічних проблем посилювали соціально-виховний аспект вивчення економіки старшокласниками. У Фінансовому ліцею м. Києва спецкурс „Прикладна економіка” містив рольові ігри з формування практичних навичок в управлінні виробництвом, розв'язання банкових ситуацій. Розвиток відповідальності обдарованої дитини відбувався завдяки їх участі в міжнародних україно-голландських проектах та громадського виховання з економіки, турнірів, міжнародних іграх “Bank Master” (Німеччина), HPGBС (Hewlett-Packard). Всеукраїнський Форум „Молода економіка”, відкритий турнір „Економіка і виробництво Східної України” містили завдання для учнів щодо прийняття рішення, аналізу цього рішення й обґрунтування його доцільності.

Отже, розвиток соціальної відповідальності старшокласників в умовах економічного профілю навчання відбувався завдяки цілеспрямованій роботі вчителів, яка спиралася на іноземний досвід викладання економіки, на розробку вітчизняними вчителями методичних рекомендацій щодо розв'язання соціально-виховних ситуацій в економіці, науково-творчу діяльність учнів.

ЛИСЕНКО Ю.О.

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ПРОВЕДЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ТРЕНІНГУ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ

Інтенсивні трансформаційні процеси в українському суспільстві вимагають пошуку та обґрунтування, відповідних сучасності форм і методів роботи з різними віковими категоріями. Тренінг, як відносно нова й ефективна форма групової роботи в соціально-педагогічній практиці, все частіше застосовується фахівцями у сферах освіти, дозвілля, сімейного виховання тощо. За останні роки в соціальній педагогіці з'явилися наукові дослідження, що доводять необхідність здійснення соціально-педагогічної діяльності не лише з дітьми, молоддю, дорослими, а й із людьми похилого віку. Соціально-педагогічний тренінг має свою специфіку, що зумовлюється, насамперед, віком його учасників. Відтак, визначення умов ефективності соціально-педагогічного тренінгу з людьми похилого віку сприятиме частішому його застосуванню з цією віковою категорією.

Тренінг, як групову форму роботи, вивчали: І. Вачков, Н. Зимівець, І. Манохіна, Ю. Міхеєва, Л. Петровська й ін. Соціально-педагогічний тренінг, як один із різновидів, виокремлюють: О. Безпалько, Т. Лях, Т. Цюман, О. Шевчук. Дослідження особливостей застосування тренінгу з різними віковими категоріями та соціальними групами здійснюють: В. Пігіда, Л. Смерчак, О. Тютюнник, В. Ясвін та ін. Специфіку соціально-педагогічної роботи з людьми похилого віку розглядають Ю. Мацкевич, А. Мокряк, О. Новікова та ін. Однак бракує досліджень щодо вивчення специфіки соціально-педагогічного тренінгу та застосування його в роботі з людьми похилого віку.

Реформи, що відбуваються останнім часом у всіх сферах життя українського соціуму, впливають на соціальний розвиток кожної особистості, вимагаючи мобільності, відповідальності, розвиненої громадянської позиції, високого адаптаційного потенціалу та соціального інтелекту. Розбудова громадянського суспільства має характеризуватися подоланням будь-якої (вікової, гендерної, расової, національної, професійної тощо) дискримінації. Повага в суспільстві до індивідуальності та гідності кожної людини дає підстави для формування демократії. Особливим показником розвитку суспільства є ставлення до людей похилого віку та їхній рівень життя. Відтак, створення відповідних умов для належної підтримки життєдіяльності людей «третього» віку здійснюється на державному, регіональному, місцевому рівнях, а також у процесі безпосередньої взаємодії фахівців з цією віковою категорією.